

De l'espai personal a l'espai públic

Joan Descarga (ed.)

**«Degree Show. El camí per fer»
Centre Cultural La Casa Elizalde,
Barcelona**

Període d'exposició

Del 29 de juny al 22 de juliol
de 2011

Estudiants participants

Isabel Figuls
Carolina Guerra
Jordi Lafon
Mbgacc Merino
Judith Onsès
Clàudia Pagès
Ana Parra
Anna Maria Pascó
Euzébio Santos
Dennise Vaccarello
Adrianna Wallis

Professors seleccionadors

Domènec Corbella
Carolina Guerra
Ana Parra
Dennise Vaccarello
Joan Descarga
Jordi Lafon
Clàudia Pagès
Adrianna Wallis

Antoni Gonzalo

Mbgacc Merino

Judith Onsès

Carme Porta

Isabel Figuls

Anna Maria Pascó

Euzébio Santos

Coordinació general

Joan Descarga

Disseny gràfic

Adrianna Wallis

Equip de disseny i muntatge

Jordi Lafon i Adrianna Wallis amb
l'ajut dels estudiants seleccionats

Documentació fotogràfica

Jordi Lafon i els propis autors

Índex

«Degree Show. El camí per fer».
De l'espai personal a l'espai públic,
per Joan Descarga 9

Fases i contingut 17

Els artistes 21

L'obra artística 45

«Degree Show. El camí per fer». **De l'espai personal a l'espai públic**

Els professors i els estudiants hem escrit a bastament sobre pedagogia de l'art des de diverses perspectives: reflexions sobre la pròpia pedagogia, textos poètics, discursos genèrics sobre «tot plegat» i múltiples variants.

Quotidianament, els uns i els altres parlem, a les aules, als tallers, d'infinitat de temes, de conceptes que, en el millor dels casos, queden en les llibretes d'apunts dels estudiants i, en d'altres ocasions, es perden en la desmemòria col·lectiva.

És per aquest motiu que documentar un fet que bé podríem qualificar de «postpedagògic» com és una exposició extramurs, una exposició pública d'obres d'estudiants, és prou interessant en tots els sentits. D'una banda, per fer palès públicament el resultat d'una docència i, de l'altra, perquè l'estudiant esdevingui conscient de les realitats de les quals forma part, tancant així, momentàniament, un cercle iniciat al primer i al segon curs d'estudis a la Facultat de Belles Arts.

Massa sovint, enclaustrat o limitat pel propi àmbit a la facultat o al seu taller personal, a l'estudiant li falta perspectiva de les diverses realitats exteriors i viu una mena d'allunyament, un desenci, una manca d'implicació i, per què no dir-ho, d'ambició. Aquesta situació, el fet de no sortir de l'estricta àmbit acadèmic, d'altra banda

excessivament proteccionista, fa que, com dèiem abans, l'estudiant tingui la sensació que encara no és el *seu* moment, fet que repercuteix d'una manera molt negativa en el propi procés evolutiu, com si la cosa, *encara*, no el concernís...

Entendre que aquestes qüestions són primordials, transmetre confiança a l'estudiant més enllà de l'estricta compliment de les assignatures, saber detectar en tot moment les seves necessitats individuals i ser capaços d'adaptar els nostres «programes» a cadascuna de les seves personalitats, sense haver de sortir del marc de treball del taller per fer-ho, és fonamental per tal de fomentar una actitud oberta, investigadora i crítica.

Voldria, doncs, començar per un dels dos extrems que, tocant-se, configuren un cercle: els aspectes docents i els seus resultats, i voldria fer-ho aprofitant la circumstància de la mostra «Degree Show. El camí per fer», inaugurada a la Casa Elizalde de Barcelona al juny del 2011.

Partint d'aquest projecte expositiu, endegat per iniciativa del professor Domènec Corbella, del Departament de Pintura, amb la col·laboració del Vicedeganat de Cultura de la nostra facultat, intentarem explicar aquest camí circular de què parlàvem i que ens porta des dels inicis d'un primer cicle dels estudis fins a la seva fi, a partir d'una exposició de selecció d'obra d'estudiants de pintura destacats, tots ells, pels seus professors. Remarco intencionadament el qualificatiu d'obra d'estudiants, en comptes de treballs d'estudiants, amb la clara intenció de prendre distància de la tradicional, necessària i d'altra banda respectable exposició de treballs d'estudiants de final de curs.

Crec necessari, però, fer una mica d'història, encara que sigui breument, de l'Aula Taller 204, punt de partida d'aquest recorregut.

L'espai. El marc

Amb la construcció de l'Aula Nova, el curs 1990-1991 (actual Aula Taller 204), al terrat d'una de les ales de l'edifici principal, la nostra facultat va fer un gran salt quantitatiu en metres quadrats i infraestructura i, el més important, un enorme salt qualitatiu en tant que aquell espai permetia endegar un projecte docent nou, com ho era el mateix nom provisional de l'aula. Vaig tenir la sort d'inaugurar l'Aula Nova formant part d'un grup de professors extraordinaris: Gerard Sala, Pere Falcó, Pere Puiggròs, Carlos Velilla, Francesc Artigau... amb els quals vam iniciar una docència oberta i plural, dins un entramat conceptual coherent.

Val a dir, també, que llavors els plans d'estudis de la facultat eren uns altres i que, per mor de la brevetat, resumiré dient que permetien les «afinitats electives» dels professors, independentment de la seva pertinença als departaments actuals de Dibuix, Escultura o Pintura, en un àmbit docent comú entre assignatures. Durant tot aquest temps, han impartit docència en aquesta aula taller diversos professors i professores dels quals no faré cap llista per no incórrer en la desmemòria involuntària, però amb la col·laboració de tots els quals hem aconseguit que actualment l'Aula Taller 204 sigui un marc excel·lent dins el qual treballar i desenvolupar projectes ambiciosos carregats de sentit.

El contingut

Dotar de contingut un espai docent és prou engrescador, tots ho sabem; crear una estratègia determinada, capaç de construir una atmosfera crítica, ha estat sempre una de les nostres prioritats, de

manera que treballar en equip, malgrat les dificultats que planteja atesos els canvis constants en els plans d'estudis, és, no per difícil, menys necessari.

Dotar de contingut pedagògic és el repte més apassionant per a un professor, cosa, d'altra banda, gens allunyada de l'acte creatiu en si mateix.

De l'espai personal a l'espai públic

Tota exposició consisteix no tan sols en la construcció d'un espai on oferir a la consideració pública allò que es pretén mostrar, sinó també, a la vegada, en una activitat comunicativa plena d'«imponderables» la solució dels quals ens obliga a una constant aplicació de coneixement o d'experiència empírica. Aquestes solucions de prova i error, asistemàtiques i la majoria de vegades allunyades de coneixements teòrics, són les que permeten complir amb els objectius en un major o menor grau. Fer una exposició és, en definitiva, una activitat fonamentalment experimental, un espai d'observació, una mena de laboratori del qual es poden desprendre coneixements teòrics i pràctics aplicables a futures experiències; un treball eminentment interdisciplinari en el qual mostrar el bo i millor de la nostra obra i, al cap i a la fi, ensenyar-ho en un espai públic. Podríem dir, com en el món del teatre, que és un assaig general «amb tot».

«Degree Show.¹ El camí per fer» es va plantejar amb l'objectiu de donar a conèixer, més enllà del marc docent de la pròpia facul-

1 El títol ens va venir donat.

tat, el que s'hi «cou» en els primers cursos del grau en pintura de belles arts, amb la voluntat de construir un element pedagògic més convertint aquesta experiència en un treball de grup, lluny de les individualitats dels autors. Mostrar obra concebuda i realitzada a la facultat en un espai «extern» és un dels primers aspectes a tenir en compte i a programar. Els paràmetres de selecció dels estudiants i les seves obres, el posterior estudi de l'espai expositiu, la història de l'edifici, el seu caràcter tant espacial com d'ubicació urbana, la planificació de tot plegat, va ser una experiència excel·lent.

Un cop definits els paràmetres que havien de configurar l'exposició, els criteris de selecció, el cronograma i la coordinació general, es va acordar, tant amb el Departament de Pintura com amb el Vicedeganat de Cultura i Estudiants, que cada professor, coneixedor del procés dels seus alumnes, seleccionaria entre tres i quatre estudiants, tenint en compte els aspectes més destacats del seu treball, del seu «discurs» i de l'espai expositiu disponible, deixant en mans de cada estudiant la tria de les seves obres, sense cap condicionament. Es va decidir que, malgrat ser una exposició de primer cicle de pintura, atès que les concepcions i les pràctiques a l'art contemporani són altament plurals, s'hi inclourien tant llenguatges i tècniques tradicionals com tota mena de tecnologies contemporànies.

Creiem que l'àmplia selecció d'obres és un clar exponent del que s'està començant a «coure» actualment a la nostra facultat. Una mostra plural i heterodoxa de la qual gaudir i entomar els diversos camins a recórrer que van descobrint, apassionadament, els nostres estudiants.

La connexió de la pròpia obra amb el públic, amb l'espectador, en un espai on està sotmesa a una crítica aliena a la docent, més enllà de l'àmbit conegut i protector dels tallers de la facul-

tat, és quelcom molt enriquidor per als estudiants, no solament per als que formen part de l'exposició, sinó per a tots aquells que la visiten.

És la nostra voluntat aconseguir un espai docent en el qual tinguin cabuda totes les maneres de pensar i concebre l'art, entenent l'educació com un espai ampli, un àmbit d'investigació, de risc i de rigor amb implicació social.

La pràctica artística contemporània es projecta en un sentit plural, transversal, en el qual s'impliquen moltes disciplines fins no fa gaire autònomes i recloses en els seus àmbits «naturals». Actualment, entenem i practiquem –i hi convivim en perfecta harmonia– tant aquesta forma d'incidir i d'interactuar com els seus resultats, que transcendeixen clarament tota taxonomia de forma dialogant des de diversos fronts, transformant fins i tot l'espai social, més enllà de l'esfera privada. D'altra banda, és clar que, des del punt de vista pedagògic, a l'hora de planificar i d'estructurar els nostres estudis, hem de tenir molt en compte tots aquests aspectes, no tan sols per a oferir un ensenyament de qualitat, sinó també un ensenyament actual, contemporani, universal, innovador i competitiu sense que, per això, perdi la pròpia identitat.

Cal, doncs, dotar l'estudiant d'eines tècniques i crítiques que li permetin trobar, desenvolupar i vehicular el sentit del propi discurs, en un àmbit tant local com universal. Aquest últim extrem és fonamental i cal implementar-lo més enllà dels intercanvis habituals tipus Erasmus. Cal que, tots plegats, ens marquem objectius clars i efectius, encara que no siguin sempre fàcils d'aconseguir. És bàsic i necessari fomentar la interrelació amb estudiants d'altres facultats i centres del país i saber veure-hi més enllà de la «bombolla protectora» de la pròpia facultat. Cal superar els apriorismes i apostar per la investigació i el risc. Com tots sabem, és

necessari qüestionar permanentment allò ja sabut; obrir la mirada, la pròpia visió, més enllà de la pròpia mà. Per dir-ho d'una altra manera, cal fer-nos conscients, tots plegats, hi insisteixo, que hi ha altres mons lluny de la pròpia aula, del propi taller i de la pròpia taquilla on desem, amb delicadesa, els estris en espera d'utilitzar-los a l'assignatura corresponent en l'horari «corresponent». És vital que els professors sapiguem comunicar energia i estimular la creativitat, per tal que l'estudiant sigui capaç de tibar la corda, d'arriscar i de desenvolupar, així, una obra amb sentit crític.

És un autèntic plaer treballar amb estudiants que, any rere any, omplen la facultat tot esperant que els marquem el camí; dipositant en nosaltres, els professors, els seus anhels, les seves esperances; desitjant que resolguem els seus dubtes, i, en definitiva, que els acompanyem en el seu viatge, el seu recorregut, tenint en compte que la facultat és, abans que un lloc de producció, un lloc d'investigació.

Així ho crec.

JOAN DESCARGA

Begues, tardor del 2011

Fases i contingut

Per tal d'assolir els objectius que ens vam marcar, es van plantejar i programar diverses fases d'actuació i un cronograma a seguir, aspectes d'una gran rellevància atesa la diversitat de l'obra aportada pels estudiants seleccionats. Una diversitat volguda, d'altra banda, basada en el nostre propòsit de mostrar la multiplicitat de concepcions i, per tant, de resultats que configuren el mosaic real de la Facultat de Belles Arts de Barcelona. Les fases van ser les següents:

- **Conceptualització**

Es va definir el tipus d'exposició, la seva intencionalitat, el seu caràcter i els objectius a assolir.

- **Selecció**

En aquesta fase, es van decidir, en funció dels criteris consensuats prèviament pels professors, els estudiants seleccionats.

- **Divulgació**

Elements de divulgació: díptic, textos, disseny gràfic, dossier de premsa, etcètera.

- **Muntatge²**

Un equip format per dos estudiants del grup amb experiència professional, Jordi Lafon i Adrianna Wallis, va desenvolupar el concepte d'exposició d'acord amb el coordinador general i ajudat per la resta dels estudiants. Condicionament general i específic de tot l'espai, en particular dels espais expositius.

- **Activitat**

Obertura al públic.

Actes protocol·laris. Refrigeris.

Vigilància i cura.

- **Desmuntatge**

Clausura. Adequació de l'espai al seu estadi original.

Retorn de les peces al seu origen.

Recuperació de material aprofitable.

El contingut de l'exposició va abraçar la pintura (Isabel Figuls, Carolina Guerra, Mbgacc Merino, Ana Parra, Anna Maria Pascó, Euzébio Santos i Dennise Vaccarello), instal·lació (Jordi Lafon, Clàudia Pagès i Adrianna Wallis) i fotografia (Judit Onsès).

2 La Casa Elizalde és un centre cultural del districte de l'Eixample de Barcelona inclòs al Catàleg del Patrimoni Arquitectònic de la ciutat i, com a tal, se n'ha de respectar escrupolosament qualsevol element.